

Zakaždým to bolo tak, že v jednej chvíli niekto dvihol hlavu... a uvidel ju. Ťažko to pochopiť. Chcem povedať... Bolo nás tam vyše tisíc, na tej lodi, bohatí turisti, a emigranti, a čudní ľudia, a my... A predsa z nich vždy len jeden, jeden jediný ju uvidel prvý. Možno práve jedol alebo sa len tak prechádzal po palube... možno si naprával nohavice... na chvíľočku dvihol hlavu, hodil očkom na more... a uvidel ju. Zostal ako priko- vaný presne tam, kde stál, srdce sa mu rozbú- chalo ako divé a vždy, zakaždým, prisahám, za- každým sa otočil k nám, k lodi, ku všetkým, a zakričal (*ticho a pomaly*): Amerika. A potom tam stál, nehybný, akoby čakal, kým ho odfotoia, s výrazom človeka, ktorý tú Ameriku urobil. Ve- čer po práci a po nedeliach, pomáhal mu švagor

murár, skvelý chlapík... spočiatku chcel zmajstrovať iba čosi z preglejky... no trošku mu ušla ruka a urobil Ameriku...

Ten, kto prvý zbadá Ameriku. Na každej lodi je jeden. A nemyslíte si, že takéto veci sa stávajú náhodou, nie... a nie je to ani otázka dioptrií, je to osud. Sú ľudia, ktorí mali ten okamih odjakživa odtlačený v živote. Už keď boli malí. Mohol si sa im pozrieť do očí, a keď si sa pozrel dobre, tak si tú Ameriku uvidel, už tam bola, pripravená vyskočiť, zošmyknúť sa nervami, krvou a neviem čím ešte až do mozgu a odtiaľ na jazyk až do toho výkriku (*kričiac*), AMERIKA, bola tam, v tých detských očiach celá, Amerika.

Bola tam, a čakala.

Toto ma naučil Danny Boodmann T. D. Citrón Tisícdeväťsto, najväčší klavirista, aký kedy hral na Oceáne. Ľudia majú v očiach to, čo ešte len uvidia, nie to, čo už videli. Tak to hovoril: To, čo uvidia.

Ja už som tých Amerík videl... Šesť rokov na tej lodi, päť, šesť ciest každý rok, z Európy do Ameriky a naspäť, stále na Oceáne, keď si vyšiel

na pevninu, nevedel si sa ani vyčúrať do záchoda. On bol v pohode, on sa nehýbal, ale ty, ty si sa stále kýval. Lebo z lode môžeš pokojne vystúpiť: ale z Oceánu... Keď som tam nastúpil, mal som sedemnášť rokov. A na celom svete ma bavila jediná vec: hrať na trúbke. Takže keď sa roznieslo, že dole v prístave hľadajú ľudí na ten parník *Virginian*, postavil som sa do radu. Ja a trúbka. Január 1927. Hudobníkov už máme, povedal chlapík zo Spoločnosti. Ja viem, a začal som hrať. Stál tam a pozeral sa na mňa, na tvári sa mu nepohol ani sval. Mlčky, bez jediného slova počkal, kým dohrám. Potom sa opýtal:

„Čo to bolo?“

„Neviem.“

Zasvietili mu oči.

„Keď nevieš, čo to je, tak je to džez.“

Potom urobil s ústami takú zvláštnu vec, možno to bol úsmev, mal zlatý zub presne tu, uprostred, vyzeralo to, akoby ho vystavil do výkladu na predaj.

„Tam hore sú z tej muziky hotoví.“

Tam hore znamenalo na lodi. A to, čo sa podobalo na úsmev, znamenalo, že ma zobrali.

Hrali sme tri, štyri razy za deň. Najprv pre bohatých v prvej triede, potom pre tých v druhej a niekedy sme zišli aj k chudákovi emigrantovi a hrali sme pre nich, ale bez rovnošaty, len tak, ako prišlo, a niekedy hrali s nami aj oni. Hrali sme, lebo Oceán je veľký a strašný, hrali sme, aby ľuďom ubehol čas a zabudli, kde sú a kto sú. Hrali sme, aby tancovali, pretože keď tancuješ, nemôžeš zomrieť a cítiš sa ako Boh. A hrali sme ragtime, pretože to je hudba, na akú tancuje Boh, keď ho nikto nevidí.

Na akú by Boh tancoval, keby bol černocho.

(Herec odíde zo scény. Zaznie dixieland, veľmi veselý a úplne idiotský. Herec sa vráti na scénu v elegantnom obleku džezmena na zaoceánskom parníku. Od tohto momentu sa správa, akoby kapela bola fyzicky prítomná na scéne.)

Ladies and Gentlemen, meine Damen und Herren, dámy a páni... Mesdames et Messieurs, vitajte na tejto lodi, v tomto plávajúcom meste, ktoré sa do posledného detailu podobá na Titanik, pokoj, zostaňte sedieť, tamten pán zaklopal na drevo, dobre som ho videl, vitajte na Oceáne, mimochodom, čo tu robíte? Môžem hádať: mali ste na krku veriteľov, ste tridsať rokov pozadu v honbe za pokladom, chceli ste si pozrieť loď a nezbadali ste, že už vyplávala, len ste si vybehli kúpiť cigarety, v tejto chvíli je vaša žena na polícii a hovorí, bol to dobrý človek, úplne normálny, za tridsať rokov ani jedna hádka... No tak, čo tu, dokelu, robíte, tristo míľ od celého poondiateho sveta a dve minúty do ďalšieho záchvatu vracania? Prepáčte, madam, žartoval som, verte mi, táto loď letí ako guľa po biliardovom stole Oceánu, ťuk, ešte šesť dní, dve hodiny a štyridsaťsedem minút a šup do diery, New Yooooork!

(Kapela v prvom pláne.)

Nemyslím, že vám treba vysvetľovať, čím je táto loď v mnohom zvláštna a jednoznačne výnimočná. Pod vedením kapitána Smitha, známeho klaustrofobika a muža veľkej múdrosti (určite ste si všimli, že býva v záchrannom člne), pre vás pracuje špeciálny tím absolútne jedinečných profesionálov: Paul Siezinskij, kormidelník, bývalý poľský kňaz, senzibil, chiropraktik, bohužiaľ, slepý... Bill Joung, rádiotelegrafista, veľký hráč šachu, ľavák, koktavý, lodný lekár doktor Klausermanspitzwegensdorfentag, keby ste ho súrne potrebovali, máte smolu... ale predovšetkým:

Monsieur Pardin,
šéfkuchár,

ktorý prišiel priamo z Paríža, kam sa, mimochodom, vrátil hneď potom, ako si osobne overil podivuhodnú skutočnosť, že na tejto lodi vôbec nie je kuchyňa, čo medzi inými bystro zaznamenal aj Monsieur Camembert, kajuta číslo 12, ktorý sa dnes sťažoval, že našiel umývadlo plné majonézy, zvláštna, pretože v umývadlách väč-

šinou skladujeme šunku, a to práve preto, lebo nemáme kuchyne, a tejto skutočnosti vďačíme aj za to, že na tejto lodi sa nenachádza ozajstný kuchár, ktorým, nepochybne, bol Monsieur Pardin, okamžite sa navráťte do Paríža, odkiaľ predtým prišiel v mylnej predstave, že tu hore nájde nejaké kuchyne, ktoré tu však, aby sme sa pridržali faktov, nie sú, a to vďaka vtipnej zábudlivosti projektanta tejto lode, váženého inžiniera Camilleriho, anorektika svetového mena, ktorému, prosím, teraz venujte najvrelejší po-
tléééésk...

(Kapela v prvom pláne.)

Verte mi, takúto loď inde nenájdete: možno keby ste hľadali roky, narazili by ste na klaustrofobického kapitána, slepého kormidelníka, koktového rádiatelegrafistu, doktora s nevysloviteľným menom, všetkých na jednej lodi, bez kuchýň. Je

to možné. Ale to, čo sa vám už nikdy nestane, a na to sa môžete spoľahnúť, je, že budete sedieť na zadku na desiatich centimetroch kresla a stovkách metrov vody uprostred Oceánu, pred očami zjavenie, v ušiach zázrak, v nohách rytmus a v srdci zvuk jediného, nenapodobiteľného, večného ATLANTIC JAZZ BANDUUUUUU!

(Kapela v prvom pláne. Herec po jednom predstavuje hudobníkov. Po každom mene nasleduje krátke sólo.)

Klarinet, Sam „Sleepy“ Washington!

Banjo, Oscar Delaguerra!

Trúbka, Tim Tooney!

Trombón, Jim Jim „Breath“ Gallup!

Gitara, Samuel Hockins!

A nakoniec, klavír... Danny Boodmann T. D.
Citrón Tisícdeväťsto.

Najväčší.

(Hudba ostro zmlkne. Herec prestane hovoriť ako konferencier a pri ďalších vetách si vyzlieka hudobnícku rovnošatu.)

Naozaj bol taký, najväčší. My sme hrali hudbu, s ním to bolo inak. On hral... Tie veci neexistovali predtým ako ich zahral on, chápete?, neboli nikde. A keď vstal od klavíra, už zase neboli... a už neboli nikdy... Danny Boodmann T. D. Citrón Tisícdeväťsto. Posledný raz, čo som ho videl, sedel na bombe. Naozaj. Sedel na takejto veľkej náložii dynamitu. Dlhý príbeh... Hovorieval: „Nikdy nie si úplne v keli, kým máš v zálohe dobrý príbeh a niekoho, komu ho môžeš porozprávať.“ On mal ten dobrý príbeh. On bol svoj dobrý príbeh. Šialený, keď sa to tak vezme, ale pekný... A v ten deň, keď sedel na všetkom tom dynamite, mi ho podaroval. Pretože ja som bol jeho najlepší priateľ... A porobil som kopu blbostí, a vo vreckách mám akurát diery, popredal som všetko, aj trúbku, ale... ten príbeh nie, ten som

nestratil, stále je tu, priehľadný a nevysvetliteľný presne tak ako hudba, keď ju uprostred Oceánu hral na zázračnom klavíri Danny Boodmann T. D. Citrón Tisícdeväťsto.

(Herec zmizne za kulisami. Kapela hrá fi-nále. Keď doznie posledný akord, herec sa vráti na scénu.)

Našiel ho námorník, ktorý sa volal Danny Boodmann. Našiel ho v jedno ráno, keď všetci už vystúpili, v Bostone, našiel ho v kartónovej škatuli. Mohol mať tak desať dní, viac nie. Ani neplakal, len tam v tej škatuli ležal s otvorenými očami. Nechali ho v tanečnej sále v prvej triede. Na klavíri. Ale nevyzeral ako novorodenec prvej triedy. Takéto veci väčšinou robievali emigranti. Tajne porodiť v kútiku na palube a potom tam dieťa nechať. Niežeby boli zlí. Bieda to bola, ukrutná bieda. Tak ako aj s tým oblečením... keď

nastupovali, zadky im trčali z gátí, každý v polorozpadnutých šatách, jediných, čo mal. Lenže Amerika je predsa len Amerika, a tak nakoniec vystupovali z lode pekne oblečení, niektorí muži aj s kravatou, a deti v akých bielych košielkach... jednoducho sa vedeli obracať, za tých dvadsať dní cesty šili a strihali, až nakoniec na celej lodi nebola jediná plachta, jediný obrus, nič: pošli si parádne šaty do tej Ameriky. Pre celú rodinu. No čo si im už mohol povedať...

Jednoducho, z času na čas tam vyskočilo nejaké bábätko navyše a to pre emigranta znamená ďalší hladný krk a kopy problémov na prístahovateľskom úrade. Nechávali ich na lodi. Dalo by sa povedať, že na oplátku za plachty a obrusy. S tým bábätkom to muselo byť presne takto. Museli to mať premyslené: Ak ho necháme ležať na klavíri v tanečnej sále prvej triedy, možno si ho zoberie nejaký boháč a bude šťastný celý život. Bol to dobrý plán. Napoly zafungoval. Boháč sa z neho nestal, ale klavirista áno. Najlepší, prisahám, najlepší.